

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2006

Xaver Coufal

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra filosofie a religionistiky

Bakalářská práce

Současná islamistická radikální hnutí v celosvětové perspektivě: politické programy a cíle

Vedoucí práce: Mgr. Martin Klapetek

Autor práce: Xaver Coufal

Studijní obor: Humanistika

Ročník: 3.

Forma studia: Prezenční

2006

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Karel Kavan

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Martinu Klapetkovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD.....	6
-----------	---

1 Současná politická situace v islámských zemích

1.1 Přední Východ a islám.....	9
1.1.1 Egypt a jeho vůdčí postavení při utváření organizací spojovaných s terorismem..	11
1.1.2 Sýrie a blízkovýchodní mírový proces.....	12
1.1.3 Írán.....	12
1.1.4 Irák a současnost.....	13
1.1.5 Libanon.....	14
1.1.6 Saudská Arábie.....	15
1.2 Islám v afrických zemích.....	16
1.2.1 Libye.....	16
1.2.2 Sudán.....	17
1.3 Islám v asijských oblastech světa.....	17
1.3.1 Afghánistán.....	17
1.3.2 Indie.....	18
1.3.3 Pákistán.....	18
1.3.4 Muslimské státy po rozpadu Sovětského svazu.....	19
1.3.5 Ostatní státy – Bangladěš, Indonésie, Malajsie.....	19
1.4 Islám v Evropě.....	20

2 Příčiny světové konfrontace islámu s ostatními náboženstvími

2.1 Palestina – sporná země Arabů a Židů.....	21
2.2 Válečné konflikty minulosti.	22
2.3 Pojetí fundamentalismu ze strany arabského etnika.....	24
2.4 Džihád jako metoda vedení boje.....	25

3 Možné paralely, extremistické skupiny neislámské orientace

3.1	Irsko – vývoj a cíle IRA.....	27
3.2	Baskická otázka - ETA.....	27

4 Typičtí zástupci islámského terorismu

	Terorismus jako pojem, neznámější teroristické útoky a atentáty.....	28
4.1	Radikální formace islamismu – Muslimské bratrstvo.....	29
4.2	Islámská fronta spásy.....	30
4.3	Islámská ozbrojená skupina.....	30
4.4	Gamá'at Islámíja	30
4.5	Hnutí Hamás, jeho program a cíle	30
4.6	Taliban	32
4.7	Hnutí Al- Fatah, cíle a cesty k jejich dosažení.....	32
4.8	Hisballah	33
4.9	Al-Kaida	34

5 Dohody o mírovém uspořádání

5.1	Mírové smlouvy.....	34
-----	---------------------	----

ZÁVĚR.....	36
-------------------	-----------

Seznam použité literatury, elektronické zdroje.....	38
---	----

Summary.....	39
--------------	----

Shrnutí.....	41
--------------	----

Úvod

Podnětem k volbě tématu bakalářské práce je můj dlouhodobý zájem o problematiku islámských radikálních hnutí, především v oblasti Blízkého východu. Židovsko-palestinský konflikt je ve své podstatě sporem dvou národních pospolitostí o území. Na jedné straně stojí židovské obyvatelstvo, jehož naprostou většinu tvoří současníci nebo potomci Židů, kteří se v několika vlnách od konce minulého století usazovali v Palestině a v roce 1948 tam za pomoci velmocí založili svůj stát – Izrael. Na druhé straně jsou aktéry konfliktu palestinští Arabové. Ti v Palestině žijí nepřetržitě již od sedmého století našeho letopočtu a s židovskými přistěhovalci vedou vleklý spor o podobu státoprávního uspořádání na území historické Palestiny. Jedná se o územní konflikt mající ideologický podtext. Stojí v něm proti sobě židovský sionismus a palestinský nacionalismus. Obě koncepce se snaží v procesu sebeidentifikace o návrat k vlastnímu kulturnímu a duchovnímu dědictví.

Židovsko-palestinský konflikt se stával chronickým zdrojem politického napětí ve světě. Bylo do něj emotivně vtahováno i západní veřejné mínění. Ideologický boj o Palestinu se rozhořel i na půdě křesťanství. Všechna tři náboženství si na Palestinu činila přinejmenším „duchovní právo“. Ve všech třech případech se ze složitých celosvětových organismů judaismu, křesťanství a islámu vydělily proudy, které dnes souhrnně označujeme jako náboženský fundamentalismus

Volba tématu mé bakalářské práce úzce souvisí se současnou vyhrcovanou situací v arabských zemích. Přestože jsme díky moderním technologiím dnes a denně svědky událostí odehrávajících se v oblastech vzdálených tisíce kilometrů, není zcela jednoduché udělat si přesný obraz toho, z čeho pramení četné konflikty a léta trvající nevraživost mezi vyznavači islámu na straně jedné a představiteli tzv. západní civilizace na straně druhé. Toto ožehavé téma se dostalo do popředí veřejného zájmu především díky atentátům z 11. 9. 2001, kdy se podařilo islámským radikálům zasadit Spojeným státům americkým úder na jejich vlastní půdě. Podruhé v novodobé historii, vezmeme-li v potaz útok na Pearl Harbour provedený v roce 1941, došlo ke střetu dvou civilizací, při kterém byl nejvyspělejší stát světa konfrontován s nesrovnatelně slabším soupeřem a z tohoto klání vyšel jako poražený. Terorismus, který během posledních let nabývá stále více rafinovaných forem, je odpovědí na neřešené problémy, které s sebou nese současná doba, na neschopnost nalezení vzájemného kompromisu znesvářených stran. Z původně lokálních ohnisek se rozšiřuje prakticky po celém světě a stává se tak novodobou globální hrozbou.

Ve své bakalářské práci se zabývám problematikou celosvětového terorismu páchaného v duchu islámské ideologie. Předkládám stručný historický obraz arabských zemí, které se výraznou měrou podílely na formování radikálních skupin, a zemí, na jejichž území lze takový vývoj v krátké době předpokládat. Poukazuji na klíčové momenty, které mohly, dle mého názoru, dát podnět k těmto aktivitám. Současně blíže přihlížím k poválečnému dění na území dnešní Palestiny, počínaje založením státu Izrael až do současné doby. Pohled křesťanů, židů a muslimů na terorismus jako nástroj dosažení určitých cílů je také součástí mé bakalářské práce. Vzhledem k tomu, že terorismus není pouze výsadou islamistických skupin a nedochází k němu, jak už jsem výše předeslal, pouze na určitém území, zmiňuji se v krátkosti také o existenci dalších hnutí, která nestojí na islámském základu, ale jejichž projevy vykazují také evidentní známky terorismu. Metodou komparace se pokouším nalézt styčné body mezi nimi.

Hlavním cílem mé práce je na základě rozboru nejznámějších islamistických hnutí s extremistickou orientací stanovit příčiny terorismu a následně cesty, které by vedly k minimalizaci jeho projevů či úplnému odstranění. U některých hnutí se dále zabývám i jednotlivými podskupinami a frakcemi uvnitř jedné organizace. Výčet hnutí je doplněn informací o jejich vzniku a územní působnosti, o metodách vedení boje, a o čelních představitelích. Předkládám informace o provedených útocích i plánovaných akcích, které se však nerealizovaly. Část mé práce je vedena v duchu reflexe a zamyšlení nad stavem současné společnosti. Hledám odpověď na otázku, zda je reálné ukončit staletí trvající násilnosti a nastolit příměří při zachování územní autonomie a myšlenkového odkazu jednotlivých kultur. Kladu si také otázku, zda je uskutečnitelná přátelská koexistence dvou nebo více rozdílných civilizačních elementů na témže prostoru. Uvádím významné mírové smlouvy, které usilují o nastolení mírového soužití a vzájemné tolerance.

Podklady pro zpracování své práce jsem čerpal z odborné literatury a z elektronického zdroje, kterým byla anglická a německá verze encyklopedie Wikipedia.

Svoji práci jsem rozčlenil do pěti samostatných oddílů, ve kterých se věnuji současné politické situaci v islámských zemích, příčinám světové konfrontace islámu s ostatními náboženstvími, extremistickým skupinám neislámské orientace, typickým zástupcům islámského terorismu a výhledům do budoucna. V závěru uvádím shrnutí výsledků své práce. Čtenář, který by se chtěl obsahem mé bakalářské práce zabývat, by měl mít základní znalosti v oblasti teologie a politického rozhledu.

1 Současná politická situace v islámských zemích

1.1 Přední Východ a islám

Pro pochopení souvislostí vedoucích k formování extremistických hnutí a radikálních skupin je zapotřebí blíže se seznámit s regiony, kde dochází k jejich utváření. Jelikož islám v průběhu svého dějinného vývoje prošel rozsáhlou teritoriální expanzí a s téměř jednou miliardou vyznavačů patří k hlavním světovým náboženstvím, není tento úkol úplně jednoduchý. Dále je zapotřebí seznámit se s historickým vývojem a filosofií islámu.

Islám je pokládán za přirozenou monoteistickou víru a řád daný Bohem již prvnímu člověku, Adamovi. Slovo islám znamená odevzdání se. Vztah člověka k Bohu a vzájemné vztahy mezi lidmi člení muslimští právníci do několika okruhů. Ve vztazích člověka k Bohu se jedná o náboženské povinnosti v užším slova smyslu, o vlastní kult. Zásadní význam zde má pět povinností, které muslimské učení označuje za pět pilířů náboženství: vyznání víry (šaháda), modlitba (salát), náboženská daň (zakát), půst v měsíci ramadánu (sawm) a pouť do Mekky (hadž). Do této oblasti je také zařazena rituální čistota (tahár) a dále svatý boj (džihád).

Muslimští věřící jsou přesvědčeni, že Boží vůli zvěstovali lidem proroci. Poslední z proroků, prorok Mohamed, jehož narození je datováno kolem roku 580, se zapřičinil o nástup islámu. Vznik islámu, jako nového náboženství, zaznamenává historická věda teprve v počátku sedmého století. Islám vznikl v době rozkladu rodových vztahů, byl výzvou k politickému sjednocení celého Arabského poloostrova. Prorok Mohamed byl uznán za nejvyšší duchovní a politickou hlavu tvořícího se islámského společenství. Se vznikem islámské obce ummy, v jejímž čele Mohamed stanul, začalo docházet k nepokojům. Rozkladné živly – pohané, židé a požídivštělé kmeny – přijímaly islám váhavě a s nedůvěrou. Mohamed označil židy za „největší nepřátele věřících“ (5:82)¹ a tvrdě proti nim vystoupil. Duchovním centrem islámu se stala Mekka.

S. Pfürtner definuje fundamentalismus jako „útěk k radikalismu, často spjatý s násilím, spolu s odmítáním dostatečné vnímavosti k realitě, racionalitě a rozvoji svobody pro

¹ viz. *Korán*, Praha, 1972 (v překladu Ivana Hrbka)

jednotlivce a společnost“.² Nalézají je v náboženství (sektách i velkých církvích), politických aktivitách (nacionalismus, xenofobie, intolerance, ve veřejné i osobní morálce (bolševická revoluční morálka, byrokracie, sexuální vztahy, postoje k interrupci) a i v násilných projevech sportovních fanoušků a chuligánů. Fundamentalismus vyjadřuje jako nerudné až nevraživé úsilí utéci se k radikalismu před nejistotami a neurotizujícími napětími moderního světa.

Pro základní orientaci v islámských hnutích předkládám jejich typologii, kterou navrhl saúdský sociolog islámu Abubaker A. Bagader. Je zpřesněna a doplněna. Duchovní (spirituálně zaměřené) skupiny, které představují dnešní podoby mystických řádů či bratrstev, jsou orientovány na duchovní život, často směřující k exaltaci, s hudebními i excentrickými projevy. Ritualistické skupiny kladou důraz na vnější stránku islámské tradice (sunny): dodržování kultovních povinností, tradiční, skromné oblečení, u žen zahalování, užívání muslimského kartáčku na zuby a tradiční, morálně přísný způsob života.

Revoluční nebo radikální skupiny propagují násilnou akci, směřující k nastolení islámského řádu. Na základě tohoto názoru vznikl velký počet militantních skupin, jejichž prvořadým cílem je svržení domácích režimů, obviněných z bezvěrectví. K dosažení tohoto cíle používají nejrůznější prostředky. Tyto skupiny bývají označovány za extremistická seskupení, neexistují mezi nimi pevné hranice. Někdy vedou napříč politickými či politicko-sociálními organizacemi, z nichž se vyčlenily zvláštní ozbrojené teroristické útvary. Skupiny typu muslimských bratří představují čistý islám, který je často kombinován s charitativní, sociální, osvětovou a kulturní činností. Intelektuální skupiny propagují uplatňování islámských hodnot ve veřejném životě. Jejich cílem je dosažení hospodářské a sociální spravedlnosti, demokracie a osvobození od nadvlády západu a vlivu sionismu.

Základem výuky na islámských školách a nejsilnějším oborem islámského náboženského písemnictví je právo šaria, které je v rozporu s některými západními etickými a mezinárodně uznávanými právními hodnotami (např. v otázce plné náboženské svobody a rovnoprávného vztahu k jiným náboženstvím, v otázce rovnoprávnosti žen, v otázce šariatských trestů a postavení nemuslimských menšin v muslimských zemích).

Dále existuje rozpor mezi právem šaria a globální praxí v oblasti ekonomiky, který se týká úroku. Islámská ekonomika spatřovala v požadavku úroku asociální chování - „lichvu“. Přes

² KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 14. ISBN 80-7021-168-7

rozdílnost názorů soudí odborníci, že se dnešní islámské finanční domy příliš neliší od běžných kapitalistických finančních institucí a řídí se racionalitou.

Po skončení II. světové války se západní mocnosti stáhly prakticky ze všech okupovaných území a země Blízkého východu získaly nezávislost. Politické problémy v této oblasti ale nekončily. Staré konflikty přetrvávají a na úrovni vnitrostátní, mezistátní i mezinárodní vznikají nové. U mnohých států, které se zrodily, došlo současně i ke změně politického režimu. Většina těchto zemí postrádá homogenitu a staré nepřátelství etnických a náboženských skupin obyvatelstva zde často přerůstá v ozbrojené konflikty, které podle míry intenzity přecházejí ve vzpoury, revoluce nebo občanské války. Atmosféra bipolárního uspořádání světa umožnila některým státům Blízkého východu s nacionalistickou, socialistickou či islamistickou ideologií provádět vnitřní a zahraniční politiku odporující demokratickým zásadám.

1.1.1 Egypt a jeho vůdčí postavení při utváření organizací spojovaných s terorismem

V Egyptě jsou velice činná nejsilnější islámská hnutí. Důvodem je nárůst spirituality mezi širokými masami, vyšší účast na modlitbě a poutích a zvýšená poptávka po literatuře s náboženskou tematikou.

Egypt je považován za kolébkou fundamentalismu. V roce 1928 zde vzniklo Muslimské bratrstvo³, které se stalo nejstarším a nejsilnějším hnutím. Jeho základem je „politický islám“. Za monarchie a za vlády prezidenta Násira byli jeho příznivci vězněni a pronásledováni. Po nástupu prezidenta Sadata k moci byli opět propuštěni. Za prezidenta Mubaraka dochází k jejich sloučení v koalici s existujícími stranami.

Neofundamentalisté jsou často považováni za odnož Muslimského bratrstva. Jejich příznivci se převážně rekrutují z řad studentské mládeže. Svým ideologickým zaměřením se snaží o konfrontaci se stávajícím politickým systémem. Ovládají většinu studentských organizací na univerzitách a vykonávají kvalifikovaná zaměstnání. Menší militantní organizace mají na svědomí nejrůznější atentáty a případy žhářství. V některých případech se také jedná o frakce Muslimského bratrstva ovlivněné učením Sayda Kutba. Nejznámější z těchto organizací je pravděpodobně Al-Jihad, která je dávana do přímé souvislosti

³ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 113-116. ISBN 80-7021-168-7

s úspěšným atentátem na Anvara Sadata v roce 1981. S příchodem presidenta Husniho Mubaraka se situace zklidňuje, ale od poloviny osmdesátých let dochází opět k náboženským rozbrojům.

1.1.2 Sýrie a blízkovýchodní mírový proces

Po skončení války v Zálivu v roce 1991 usiluje Sýrie o mírový proces. Její zástupci se zúčastnili mírové konference v Madridu. Sýrie, která usilovala o stažení Izraele z okupovaných oblastí, spoléhala na podporu Spojených států amerických. Izraelská vláda trvala na ponechání celých nebo alespoň většiny Golan v rukách Izraele. Průběhy jednání mírových konferencí byly však narušovány nejrůznějšími palestinskými aktivitami a konflikty v jižním Libanonu.

Když se po roce 1996 Sýrie opětovně objevila na seznamu států podporujících terorismus, byla po sérii bombových útoků jednání znovu zastavena. Druhá etapa izraelsko-syrských mírových rozhovorů se uskutečnila mezi prosincem 1999 a březnem 2000.

Vztahy Sýrie k Evropské unii, zejména k Francii, v 90. letech výrazně posílily. Evropská unie ukončila embargo na dodávky zbraní do Sýrie. Uskutečnily se četné návštěvy předních státníků obou států. Útoky islámských teroristů z 11.zářít byly Sýrií jednoznačně odmítnuty. Sýrie vyjadřuje odhodlání spolupracovat na boji proti extremismu v rámci OSN.

1.1.3 Írán⁴

Od revoluce v roce 1979 je nejvyšším duchovním Rahbar a v jeho nepřítomnosti Rada duchovních poradců. Revoluční vůdce, kterým je od roku 1989 Alí Chameneí, má neomezenou moc a jmenuje nejvyšší soudce (všechny duchovní) a je také nejvyšším velitelem ozbrojených sil. Je zvolen Radou expertů doživotně. Prezidentem Íránu je Mahmud Ahmadineschad. Jmenuje členy Kabinetu a také jim předsedá. Všechny zákony musí být schváleny Radou dohlížitelů. Ve všech otázkách má poslední slovo revoluční vůdce. Rada dohlížitelů se skládá z šesti duchovních a šesti světských právníků.

S volebním vítězstvím Mohameda Chatámího v roce 1997 se v iránském parlamentu etablovalo reformistické hnutí. Na počátku svého funkčního období se mu podařilo prosadit svobodu tisku. Toto ale netrvalo dlouho a Rada dohlížitelů zamítla reformní kroky pro jejich neslučitelnost s islámským pojetím zákona. V parlamentních volbách došlo k ukončení parlamentních reforem a Chatámí nesměl po dvou funkčních obdobích kandidovat. V současné době je prezidentem Mahnud Ahmadinedschat, který představuje zástupce tvrdé linie. Ubírá se cestou Ajatolláha Chomejního, což znamená zejména islamizaci společnosti, zahalování žen, omezování svobody tisku a projevu a neochotu ke spolupráci v diplomatické oblasti. Odmítá dále odtajnění svého jaderného programu a vyzývá ke zničení státu Izrael. Je zřejmé, že v Íránu dochází k potírání demokratizace a liberalizace společnosti. Po islámské revoluci, po roce 1979, došlo ke znovuzavedení islámského práva scharia, které není slučitelné se standardním právním systémem. Uplatňují se přísné tresty jako: veřejné popravy, kamenování, věšení nebo veřejné bičování. Jsou ukládány zejména za znásilnění, zabití, obchod s drogami. Odklon od víry je trestán smrtí.

1.1.4 Irák a jeho současnost⁵

Dnešní stát Irák vznikl na území dřívější Osmanské říše. Nezávislost Iráku byla vyhlášena v roce 1932. Britové si ale v zemi ponechali vojenské základny a přepravní stezky pro své síly. Irák byl Brity napaden v roce 1941 z obavy, že by mohl západním mocnostem odříznout zásoby ropy a spolupracovat s nacistickým Německem. Okupace skončila v roce 1947. Haschemitská monarchie byla znovu dosazena Brity a vládla až do roku 1958, kdy byla svržena pučem irácké armády, který se nazývá Revoluce čtrnáctého července. K moci se dostal generál Abdul Karim Qassim, který navázal spolupráci se Sovětským svazem. V roce 1963 došlo k převratu a moci se ujal plukovník Abdul Salám Arif, který zemřel v roce 1966. Jeho bratr Abdul Rahman Arif nastoupil na jeho místo. Byl však svržen arabskou socialistickou stranou BAAS.

V roce 1979 se stal prezidentem Saddam Husajn a nastalo období perzekucí jeho politických oponentů. Došlo ke zničující irácko-iránské válce, která si vyžádala tisíce kurdských životů v severním Iráku. Dále ke konfliktu s Kuvajtem, jež vyústil ve válku v Zálivu. Irák byl napaden v březnu 2003 Spojenými státy americkými a jejich spojenci.

⁴ Iran. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Iran>>.

⁵ Iraq. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Iraq>>.

Invaze se setkala s ostrou kritikou okolního světa a její oprávněnost je dosud předmětem diskusí.

V prosinci 2005 byla zvolena irácká vláda pro období 2006 – 2010. Četné teroristické útoky a násilí ze strany různých sekt zamořily zemi a politika koaličních států v zemi je terčem časté kritiky mnohých Iráčanů. Sunnitská menšina, která má hlavní zastoupení v politice, se dostává do četných konfliktů jak ze strany většinových šiitů na jihu, tak i kurdských menšin na severu. Neustálé napětí a násilí v Iráku je přičítáno náboženským extrémistům, kteří usilují o návrat islámského kalifátu, dále zástupcům režimu bývalého prezidenta Husajna žádajících návrat k moci.

1.1.5 Libanon

Země získala nezávislost v roce 1943, francouzské jednotky opustily její území v roce 1946. V roce 1948, v průběhu arabsko-izraelského konfliktu, se stal Libanon útočištěm pro palestinské uprchlíky z Izraele. Další vlna uprchlíků dorazila během arabsko-izraelské války v roce 1967. V roce 1976 vyslala Sýrie několik desítek tisíc vojáků do Libanonu. Jejich přítomnost měla zabránit porážce maronitských jednotek palestinskými silami. Syrské jednotky zůstaly v Libanonu a měly čelní představení ve vládě do roku 2005.

V roce 1982 Izrael opětovně napadl Libanon a jeho síly okupovaly území na jihu libanonské hranice až po Bejrút. V tomto období začal narůstat vliv radikalismu mezi nejrůznějšími náboženskými frakcemi a docházelo k četným teroristickým útokům proti Američanům. Vzniklo hnutí Hisballáh. Izrael ukončil celkové stahování svých jednotek z jižního Libanonu v roce 2000.

V současné době nepanuje mezi Libanonem a Izraelem válečný stav, ačkoliv zde existuje zjevný nedostatek komunikace. Dochází k sérii atentátů na čelní představitele vlády a novináře. Bývalý ministerský předseda Rafik Hariri byl zabit při pumovém atentátu. Existuje podezření, že útok byl veden ze strany Sýrie. Libanonský právní systém je založen na napoleonském právním řádu. Má tři úrovně: soud první instance, odvolací soud a kazační soud.

Libanon⁶ uzavřel v roce 2002 smlouvy s Evropskou unií. Má také obchodní dohody s četnými arabskými státy a chystá se ke vstupu do Světové obchodní organizace. Má poměrně dobré vztahy se všemi svými arabskými sousedy. Je členem organizace Islámské konference a udržuje blízké vztahy s Íránem.

1.1.6 Saudská Arábie

Saudská Arábie je považována za kolébku islámu. Většina klíčových událostí souvisejících se vznikem tohoto náboženství je spojena s vystoupením Proroka na jejím území. Nalézají se zde dvě hlavní posvátná města islámu, Mekka a Medína.

Stát je absolutistickou monarchií. Obyvatelstvo tvoří zhruba 73 procentní sunnitsko-wahhabistická většina, dále jsou zde zastoupeni 5 až 10 procenty šiité. Zbytek náleží z velké části jinému směru sunnitského islámu⁷. Po útocích z 11. září dochází k velkému přílivu přistěhovalců z Afghánistánu, a to zejména paštunských dělníků a rolníků.

Wahabitský islám, který zde panuje, je pro mnohé muslimy příliš konzervativní. Jeho výklad je v mnoha ohledech velice přísně pojímán. Vliv duchovních v zemi je značný. Saudská Arábie má v politice islámských zemí zvláštní postavení. I přes nedemokratické vládní reformy a závažné porušování lidských práv má dobré diplomatické vztahy se západními zeměmi. Od doby otištění karikatur proroka Mohameda došlo ke zhoršení vztahů a s Dánskem byly dokonce rozvázány úplně. V zemi neexistuje žádná legální opozice ani vládní strana. Během války v Perském zálivu byla Saudská Arábie blízkým spojencem USA. Americká armáda měla na Arabském poloostrově větší množství svých základů. Po událostech 11. září 2001 se vzájemný vztah obou států zhoršil. Patnáct z devatenácti atentátníků pocházelo ze Saudské Arábie.

V irácké válce v roce 2003 byly americké základny využívány minimálně. V zemi platí zákony Koránu a sunny. Nejvíce kritizováno je zatýkání politických odpůrců, používání přísných trestů pro muže a amputace končetin. Ženy nemají žádná politická práva, musí chodit zahaleny a nesmí řídit motorová vozidla. Ve společnosti vládne princip oddělenosti

⁶ Lebanon. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Lebanon>>.

⁷ Saudi-Arabien. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Saudi-Arabien>>.

pohlaví. Platí zde také přísná cenzura tisku a ostatních médií. Nemuslimům není umožněn vstup do posvátných měst Mekky a Medíny.

1.2 Islám v afrických zemích

1.2.1 Libye

Libyjské pojetí islámu bylo silně ovlivněno odporem proti evropským kolonistům. Především proti italské okupaci ve třicátých letech minulého století. Libye získala nezávislost v roce 1951 dohodou velmocí, které svěřily nejvyššímu představiteli královskou hodnost. USA a Velká Británie si ponechaly vojenský a hospodářský vliv v zemi. Převratem v roce 1969 byla svržena monarchie a za vůdce země byl dosazen M. Kaddáfí. Pod jeho vedením se země začala přiklánět k protimperialistickým cílům. Britské a americké základny byly evakuovány a těžba ropy byla znárodněna.

M. Kaddáfí se ve svém ideologickém díle „Zelená kniha“ zabývá otázkou přímé demokracie, ekonomii, národem, rodinou, kulturou a sportem. Náboženství -islám- není přímo uváděno, Kaddáfí jej však považuje za jediný zdroj legislativy. Klade důraz na přísnou morálku. Od roku 1971 platí zákaz alkoholu, hazardních her a prostituce. Později se libyjské pojetí islámu začalo odlišovat od zvyklostí nastolením džamáhíríjského modelu lidové moci. Kaddáfí se vyslovil pro úpravu šaría. Vystoupil proti polygamii a mrzačícím trestům za krádež. Znárodnil majetky islámských nadací. Kaddáfí vedl svoji zemi autoritativně a populisticky. V první fázi byl revoluční režim M. Kaddáfího spojován s oživením islámu, později, v důsledku trvalého odporu ze strany islámských radikálů, docházelo k hromadnému zatýkání a popravám těchto stoupenců islámu. V osmdesátých letech minulého století, po sérii politických, hospodářských a vojenských nezdarů, přistoupilo libyjské vedení k liberalizaci veřejného života. Kaddáfí poskytoval do konce devadesátých let podporu muslimským, nemuslimským, protibritským a protiamerickým hnutím. Byl obviňován z podpory terorismu a jeho země se dostala do dlouhodobé mezinárodní izolace.

Teprve po roce 2004 se, v důsledku pozitivnějšího přístupu ke spolupráci při vyšetřování teroristických činů (např. Lockerbie)⁸, dostává jeho země velmi pozvolna z úplné izolace.

⁸ GOMBÁR. E. *Dramatický půlměsíc*. Praha: Karolinum, 2001, s. 110-112. ISBN 80-246-0370-5.

1.2.2 Súdán

Súdán je multietnickou zemí, kde v důsledku značné různorodosti obyvatelstva dochází k prolínání politiky s náboženstvím. V zemi se střídají období demokracie a období diktátorských vojenských režimů. Súdán⁹ získal nezávislost v roce 1956.

Při jednáních o politickém uspořádání země byly prosazovány snahy o maximální uplatnění šarii. Stoupenci islámu se cítí být zavázáni islámskou ústavou, zatímco stoupenci jiných náboženství mohou užívat svých náboženských práv pod islámskou ústavou. Súdánská charta Národní islámské fronty z roku 1987 přiznává muslimům i stoupencům jiných náboženství tatáž práva s výjimkou záležitostí politických. V sedmdesátých a osmdesátých letech, za Nímajrího vlády, dochází k prosazování ideologie vládnoucí skupiny, která je totožná s obecně rozšířenou ideologií muslimského světa. Po svržení Nímajrího v roce 1985 se dostávají stoupenci Národní islámské fronty do opozice. Vládnoucí umma považuje islám za umírněné náboženství, výkon tělesných trestů, jak je prezentován šarií, je pozastaven. Šariatské příkazy a zákazy se mají týkat pouze muslimských vyznavačů víry.

Po převratu v roce 1989 stanul v Súdánu v čele diktátorského režimu Umar H. al-Bašír. Ve státě dochází k silné islamizaci a Súdán je považován za první sunnitský islámský stát. Představitel Národní islámské fronty Turábí je dlouhodobě uznáván jako myslitel a vůdce islámských radikálů.

V současné době je situace v Súdánu velice nepřehledná. Dochází zde k porušování lidských práv, hladomoru a bombardování uprchlíků. Súdán jde cestou vojenské diktatury, kde stále platí zákaz politických stran.

1.3 Islám v asijských oblastech světa

1.3.1 Afghánistán

Země nebyla nikdy ovládána žádnou koloniální mocností. Pronikání marxistických myšlenek do země umožnil převrat v roce 1973, kdy byla svržena monarchie. Proti prosovětskému režimu se postavili na odpor vyznavači islámu.

⁹ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 139-143. ISBN 80-7021-168-7.

Občanská válka, trvající třináct let, skončila porážkou dosazeného vládnoucího režimu. V roce 1992 vstoupili vítězni islámští bojovníci – mudžahídové – do Kábulu a vyhlásili islámskou republiku. Ze strany nového režimu došlo k výraznému omezování osobních svobod, především žen, a k úplné prohibici. Zároveň se rozpoutal boj mezi kmenovými vůdci.

Vláda fanatických stoupců islámu skončila po teroristických útocích na New York a Washington. Za účelem likvidace teroristické organizace Al-Kaidá vstoupila na území Afghánistánu vojska Spojených států amerických a jejich spojenců. Situace v Afghánistánu však není dosud stabilizována.

1.3.2 Indie

Indie je země se dvěma zcela odlišnými náboženskými systémy, z čehož pramení neustálé napětí. Muslimské obyvatelstvo je v zemi v menšině. Indie vyhlásila nezávislost v roce 1947. Vyhlášení provázelo náboženské násilí a následné stěhování miliónů lidí. Ústavně zaručená rovnost práv mezi muslimy a hinduisty není dodržována. Postavení náboženských skupin určuje míru napětí mezi Indií (hinduisté) a Pákistánem (muslimové).

Náboženství proniká i do stálého ohniska válečného napětí, Kašmíru. Vzhledem k tomu, že indiští muslimové jsou menšinovou populací¹⁰, nemohou se domáhat zřízení islámského státu. Mohou však žít dle šarii. V současné době je Indie mnohonárodnostní přelidněný stát, jehož politika je limitována náboženskými proudy.

1.3.3 Pákistán

Pákistán je mnohonárodnostní zemí s přetrvávajícími národnostními a náboženskými spory, které vyvrcholily v roce 1971 odtržením východní části a vznikem státu Bangladéš¹¹. Islámský charakter Pákistánu byl přijat rezolucí ústavodárného shromáždění.

Diktatura v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století zavedla řadu mimořádně tvrdých opatření na podporu islámu. V této době jsou ustanoveny kruté šariatské tělesné

¹⁰ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 203-209. ISBN 80-7021-168-7.

¹¹ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 210-214. ISBN 80-7021-168-7.

tresty. Islamizace se dotýká nejen samotného obyvatelstva (dohled nad dodržováním modliteb, půst, diskriminace žen), ale i celé ekonomiky země. Diktátorský režim Zijáula-Haka je západními zeměmi kritizován. Je však využíván jako most pro vojenskou pomoc afghánským mudžahídům, kteří bojují proti dosazené prokomunistické vládě v Afghánistánu.

Po skončení vojenské diktatury dochází v Pákistánu k růstu napětí a násilí, i když Ústava zaručuje svobodu vyznání. Nadále panuje neklid mezi jednotlivými náboženskými frakcemi. Pákistán je v současné době vůči světu velmi těžko čitelný. Stávající vládnoucí proamerická garnitura je velmi často ve svých jednáních v rozporu s názory většiny obyvatelstva.

1.3.4 Muslimské státy po rozpadu Sovětského svazu

Muslimské národy, které byly nuceny žít pod nadvládou Ruska, byly dlouhodobě nábožensky izolovány od ostatního světa. Islám byl stalinistickým vedením tvrdě potlačován. Přesto nebylo islámské náboženství ve státech bývalého Sovětského svazu utlumen. Po nástupu M. Gorbačova¹² k moci dochází k uvolnění náboženských svobod. Vede to však nejen k určité demokratizaci života v postsovětských zemích, ale také k náboženskému napětí. Začátkem devadesátých let, po rozpadu Sovětského svazu, vyhláší jednotlivé státy suverenitu. Muslimové žijící v těchto lokalitách chtějí více prosazovat své náboženské přesvědčení.

Vzhledem k tomu, že do čela vlád v nezávislých postsovětských republikách byli kooptováni bývalí komunisté obávající se značného vlivu islámu, došlo a stále dochází ke střetům postkomunistů s islámskou opozicí. Národnostní a náboženské nepokoje jsou živeny i díky napojení stoupenců islámu v bývalém příhraničí Sovětského svazu na příbuzná etnika v Turecku a Íránu. Současná situace v postsovětských muslimských státech je charakterizována jako nestabilní.

1.3.5 Ostatní státy - Bangladéš, Indonésie, Malajsie

Bangladéš se sjednotil v roce 1971, kdy došlo k jeho oddělení od Pákistánu. Větší roli než náboženské rozpory hrály ve vývoji státu rozpory etnické. V roce 1988 byl islám vyhlášen

¹² KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 197-200. ISBN 80-7021-168-7.

státním náboženstvím. Snaha o prosazování tvrdých norem islámu však nebyla úspěšná. V současné době je Bangladéš přelidněný chudý stát, který nemá na vývoj v oblasti žádný větší vliv.

Indonésie je největší muslimskou zemí, kde se většina obyvatel hlásí k sunniskému islámu. Za koloniální nadvlády úřady respektovaly islám jako náboženství. Politické cíle podpořené islámem však potlačovaly. Velký vliv na islám měla japonská okupace Indonésie. Po jejím ukončení nastaly ve vedení státu spory mezi nacionalisty a představiteli, kteří chtěli Indonésii vyhlásit za islámský stát. Od sedmdesátých let minulého století dochází k radikalizaci stoupenců islámu. Na zvyšující se napětí reagují představitelé státu obapolně. Na jedné straně tvrdě zasahují proti teroristickým akcím, na straně druhé projevují úctu k islámským hodnotám. Indonésie je v současné době kritizována za potlačování lidských práv, nejednotnost a za na dlouhodobou partyzánskou válku.

Malajsií lze charakterizovat jako umírněný stát, v němž více než polovina obyvatelstva inklinuje k islámu. Ústavou je zaručena svoboda vyznání. Šaria platí pouze pro muslimskou část obyvatelstva. Stoupenci islámu obviňují vládu ze spojenectví s imperialismem. Většina obyvatelstva však nemá zájem o změnu charakteru ekonomicky prosperující země.

1.4 Islám v Evropě

Současnou přítomnost muslimů v Evropě můžeme rozdělit do dvou směrů. První navazuje na expanzi Osmanské říše na Balkáně a na historické tlaky směrem od východu. Islám¹³ se projevuje ve veřejném životě v Bosně, dále v Albánii, kde ho někdejší komunistický režim pronásledoval stejně krutě jako křesťanství, v Bulharsku, kde utlačování muslimské menšiny patřilo k vyhocené atmosféře závěru komunistické éry, a v řecké Thrákii, kde žije drobná turecká menšina.

Druhý směr vznikl v minulých třech až čtyřech desetiletích v západní a severní Evropě přistěhovalectvím. Z důvodu dekolonizace se přistěhovali do bezpečí Francie muslimští stoupenci z Alžírsko. Nejsilnějším proudem byla migrace za prací z asijských a afrických zemí. Nejmenší přistěhovalecký proud tvoří studenti a pozdější absolventi vysokých škol,

¹³ KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 234-237. ISBN 80-7021-168-7.

kteří se již nevracejí, a političtí emigranti. Jsou mezi nimi uprchlíci před radikálními islámskými režimy (např. skupiny íránské emigrace, zvláště v Itálii a ve Švédsku) i naopak aktivisté islámských hnutí. Počet muslimů žijících v Evropě se podle odhadů blíží k patnácti milionům.¹⁴

V sedmdesátých letech minulého století si místní muslimské obce začaly zřizovat vlastní sítě sociálních, vzdělávacích, sportovních a rekreačních zařízení. Dále specializované obchody např. knihkupectví, řeznictví a restaurace. Zřizovaly si modlitebny a mešity. Jejich činnost byla a je soustavně podporována především Muslimskou světovou ligou. Mešity a islámské společensko-kulturní kluby jsou dnes ve většině evropských měst přirozeně začleněny do většinové občanské společnosti.

Přítomnost islámu v Evropě je realitou. Způsob a kvalita jeho integrace závisí na jeho zaměření, především však na postoji k principům tolerance a lidských práv. Pro křesťany islám v Evropě znamená výzvu k dialogu a jednání v duchu etiky vztahu k bližnímu.

V doporučení Rady Evropy z r. 1991 je islám přiřazen k evropským civilizačním dějinám a je v něm zdůrazněna nutnost přijímat jej bez nepřátelských stereotypů. V tomto dokumentu jsou kritizovány fundamentalistické tendence. Je zde také výzva věnovat více pozornosti poznání islámského světa a spolupracovat s ním.

Jednání konference středomořských států v Barceloně (Euromed) dospělo k závěru, že je nutné regulovat přistěhovalectví z arabských zemí do Evropy, což si vyžaduje zlepšení hospodářské, sociální i bezpečnostní spolupráce mezi státy ze severních, jižních a východních břehů Středozemního moře.

2 Příčiny světové konfrontace islámu s ostatními náboženstvími

2.1 Palestina – sporná země Arabů a Židů

Izrael je malý stát obklopený kromě západu ze všech stran arabskými sousedy. Před šedesáti lety žilo v britském mandátním území Palestina pouhých půl milionu židů. Jejich touha po vlastním státu sahá daleko před jeho vlastní vyhlášení.

¹⁴ MÜLLER, Z. *Svaté války a civilizační tolerance*. Praha : Academia, 2005, s. 80. ISBN 80-200-1355-5.

Jedním z hlavních rysů vývoje židovské státnosti bylo usazování malých skupin průkopníků, které začalo před více než sto lety. Vytvářely pozdější struktury izraelského života a první osady. Záviselo pouze na rozhodnutí Britů odejít, aby se mohly začít realizovat národnostní cíle. I když holocaust významnou měrou přispěl k vystěhovalecké vlně z Evropy, byla to válka za nezávislost, která napomohla k formování židovského státu.

Během uplynulých padesáti let čelil Izrael pěti válkám a byl vystaven nepředstavitelné krutosti teroristických útoků ze strany zneprátených arabských států.

2.2 Válečné konflikty minulosti¹⁵

Prvním válečným konfliktem v dějinách novodobého státu Izrael byla válka za nezávislost, která je někdy také nazývaná válkou za osvobození (1948). Poté, co Spojené národy rozdělily území britského mandátu Palestiny na dva státy, židovský a arabský, odmítly se s tímto stavem věci smířit arabské země. Egypt společně se Sýrií, Zajordánskem, Libanem a Irákem zaútočily na nově zřízený stát Izrael. Byla to první ze sérií válek v arabsko-izraelském konfliktu. Výsledkem bylo rozdělení oblasti mezi Izrael, Egypt a Zajordánsko. Válka byla ukončena v roce 1949 podepsáním příměří s Egyptem, Libanem, Zajordánskem a Sýrií. Izrael si mohl utvořit hranice zahrnující 78 % mandátu Palestiny, což bylo o 50 % více než jí přidělila Společnost národů. Tyto linie příměří se nazývají „zelené linie“. Pásmo Gazy a západní břeh Jordánu byly okupovány Egyptem a Zajordánskem. Izrael ztratil přibližně 1 % své populace. Po válce dochází k hromadnému odchodu židů z arabských území, a to buď do Izraele, nebo do států západní Evropy – převážně Francie.

Další konfrontací bylo tzv. sinajské tažení v roce 1956¹⁶. Vzniklo jako reakce na suezskou krizi, pokračující teroristické výpady přes hranice a prohlášení, pocházející z Egypta, vyhrožující zničením Izraele. Toto tažení se odehrávalo na egyptském území. Zúčastnil se ho Egypt proti tajné alianci mezi Francií, Velkou Británií a Izraelem. Aliance byla reakcí na snahu egyptského vůdce Násira znárodnit Suezský průplav, který byl důležitý pro francouzskou a britskou ekonomiku. Evropské národy měly v Suezském kanálu své obchodní

¹⁵ GILBERT.M. *Izrael-Dějiny*. Praha: BB art, 2002. s 196-205. ISBN 80-7257-740-9.

¹⁶ Suez Crisis. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].

Dostupné na WWW:<http://en.wikipedia.org/wiki/Suez_Crisis>.

a ekonomické zájmy. Izrael chtěl znovu otevřít kanál pro lodní dopravu a potlačit Egyptem podporované záškodnické akce. V okamžiku, kdy Sovětský svaz pohrozil svojí účastí na konfliktu, panovaly obavy z jeho eskalace a Britové a Francouzi se stáhli. Krize znamenala ukončení vlivu evropských mocností v této oblasti a počátek dominantního postavení Spojených států amerických a Sovětského svazu.

V roce 1967 došlo ke třetímu válečnému konfliktu¹⁷ mezi Izraelem a Egyptem, Sýrií, Jordánskem a Irákem. Nazývá se „šestidenní válkou“. Po egyptské blokadě izraelské vodní dopravy v Tiranské úžině a nasazení jednotek na Sinaji, poblíž izraelské hranice, Izrael zaútočil preventivně na Egypt. Tímto krokem se mu podařilo získat kontrolu nad pásmem Gazy, Sinajským poloostrovem, Západním břehem Jordánu a Golanskými výšinami. Výsledek války ovlivnil geopolitickou situaci do dnešních dní.

Po šestidenní válce požadoval Egypt a Sýrie navrácení území ztracených během této války. Vzhledem k tomu, že Izrael tuto válku vyhrál a zmíněná území držel pevně ve svých rukou, nebyl ochoten vyjednávat o jejich navrácení. Po smrti prezidenta Násira nový prezident Sadat veřejně oznámil, že Egypt je připraven podniknout válečné tažení na Izrael. Vedle Egypta, Sýrie, Jordánska a Iráku se této operace zúčastnilo také několik dalších arabských států, které dodávaly zbraně a finance. Jednalo se o Saudskou Arábii a Kuvajt, které poskytly finanční pomoc, a Maroko. Z afrických států se podílely Libye, která poskytla letadla, Tunis a Uganda vojáky. Mírová jednání, která se uskutečnila na konci války, byla první, k nimž došlo po roce 1848. Výsledkem byly dohody v Camp Davidu o mírovém řešení konfliktu. Izrael stáhl své jednotky a osadníky ze Sinaje výměnou za normalizaci vztahů s Egyptem a udržení míru. Válka z roku 1973¹⁸ je známá pod názvem „Yom Kipurská“.

Další válečný konflikt začal, když izraelské síly napadly v roce 1982 jižní Libanon. Izraelská vláda ospravedlnila tuto invazi jako odpověď na dělostřelecké útoky proti zalidněným oblastem severního Izraele ze strany Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). Důvodem války byly útoky, které začaly v roce 1968, kdy palestinské skupiny v jižním Libanonu¹⁹ začaly bombardovat a odstřelovat izraelská města raketami Kaťuša. Dalším

¹⁷ Six-Day War. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].

Dostupné na WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Six-Day War](http://en.wikipedia.org/wiki/Six-Day_War)>.

¹⁸ Yom Kippur War. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].

Dostupné na WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/Yom Kippur War](http://en.wikipedia.org/wiki/Yom_Kippur_War)>.

¹⁹ 1982 Lebanon War. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].

Dostupné na WWW: <[http://en.wikipedia.org/wiki/1982 Lebanon War](http://en.wikipedia.org/wiki/1982_Lebanon_War)>.

důvodem invaze byla intervence v právě probíhající libanonské občanské válce za účelem odstranění syrského vlivu v Libanonu.

V roce 1985 začal Izrael stahovat většinu svých vojsk a utvořil bezpečnostní zónu na severu země. Ze strany Izraele byla invaze pouze malým úspěchem. Podařilo se odstranit OOP z jižního Libanonu a zničit její infrastrukturu. Syrská armáda byla oslabena, obzvláště její vzdušné síly. Uvádí se, že v této době došlo k formování teroristické organizace Hisballáh, která nahradila zaniklou OOP v jižním Libanonu. Dále je možné, že na základě nahrávek nejhledanějšího teroristy světa Usáma bin Ládina, které obdržela televize Al – Jazeera, došlo k útokům 11. září 2001.

2.3 Pojetí fundamentalismu ze strany arabského etnika

Fundamentalismus v arabském chápání vychází z několika klíčových bodů. Prvním z nich je víra. Islám je považován za všeobsahující systém, Boží koncept pro lidstvo a dokonalý způsob života. Bůh ho nabízí prostřednictvím proroka Mohameda lidstvu a očekává, že veškeré mylné interpretace předchozích zjevení budou napraveny.

Jedná se o univerzální návod k žití ve víře. Zdůrazňována je především jednota náboženství a státu. Korán a sunna jsou základními zdroji práva a etiky a politická moc má za úkol uvádět je do praxe. Islám je tedy ve své podstatě souhrnem věrouky, kultu, etiky, práva a současně politiky a ideologie. Islámská výzva je výrazem důležitým především z hlediska koncepcí šíření víry. Hojně začal být tento pojem diskutován ve dvacátém století a hlavní snahou bylo hledání přípustné podoby islámské misie. Jedná se také o potencionální konfrontaci s bezvěreckým nepřítelem nebo o cílenou propagandistickou činnost mající za cíl navést lidstvo na cestu vedoucí ke spáse. Muslimové jsou žádáni, aby přestali pasivně přijímat ateistický a materialistický způsob života. Korán a prorocká tradice jsou autentickým slovem Božím, respektive skutky proroka, jimž dal podobu sám Bůh. Prostřednictvím kodifikovaných a sepsaných Božích zjevení nabízí islám lidstvu svou konečnou pravdu. Je zdůrazňováno konání dobra a odpor vůči zlu a šíření víry.

Pojem „přímá stezka“ symbolizuje ideální způsob života jednotlivce a celé obce v souladu se zvěstí. V průběhu věků muslimové, dle fundamentalistů, sešli z cesty a dokud se na přímou stezku nenavrátní a neztotožní se se životem Proroka, bude islámská civilizace slabá a vystavená rozkladu zevnitř i zvenčí.

Úsilí o upevňování víry je zakotveno v islámském právu. Je chápáno ve čtyřech výkladových rovinách. Člověk by měl permanentně bojovat za ryzost víry a za život v souladu s ideálním stavem. Důležitým prvkem při tomto snažení je vyvíjení charitativních aktivit, které napomáhají sociální rovnováze a spravedlnosti, dále šíření islámu misijními činnostmi, či ozbrojeným bojem v případě obrany.

Univerzální umma, respektive Boží vláda, je strategický cíl každého pravověrného muslima. Islám je chápán jako návod k nastolení lidskosti, spravedlnosti, tolerance a harmonie. Rada starších je orgán, který je mnohými fundamentalisty považován za alternativu současných diktatur a záruku legitimní moci. Rada by měla vydávat adekvátní právní stanoviska a nařízení a dbát na dodržování šarii. Možným nedostatkem je absence reálného politického programu.

V islámském světě lze fundamentalisty rozdělit dále zhruba do čtyř kategorií. Mezi nimi dochází velmi často k myšlenkovým a ideologickým střetům. Nacionalisté představují frakci, která obhajuje existenci suveréních autonomních národnostních celků a staví se tak proti myšlence univerzálního chalífátu. Konzervativci jsou ve shodě s fundamentalisty co se zachování islámského zákona týče, na druhou stranu ale mají zřetelný respekt před státní autoritou. Jsou toho názoru, že akceptací menšího zla je možno zamezit občanské válce mezi muslimy. Proud, který se nazývá modernisté, vykazuje zřetelnou orientaci na západní sociologické modely. Tato skupina má ale své příznivce pouze v omezeném počtu zemí a mnohdy zde předchází zájem jednotlivce zájmy skupiny. Konečně se jedná o některé politické výrazy velmi komplexního světa islámského sufismu. Je třeba říci, že existují súfiové kteří inklinují k fundamentalismu. Na druhou stranu existují fundamentalisté, kteří nalézají inspiraci v sufismu, jako například zakladatel Muslimského bratrstva Hasan al- Banná.²⁰

2.4 Džihád jako metoda vedení boje

Ve spojení s islámským fundamentalismem a uplatňováním teroru se velice hojně operuje s termínem džihád. Představa džihádu jako pouhé svaté války je ovšem do značné míry redukována a pro bližší pochopení vyžaduje komplexnější analýzu.

²⁰ INTROVIGNE, M. *Hamás - Islámský terorismus ve Svaté zemi*. Praha : Vyšehrad, 2003, s. 17-18.
ISBN 80-7021-659-X

Z etymologického hlediska má tento arabský výraz několik významů. V první řadě vychází ze slovesa džahada, což označuje vynakládání úsilí, dále boj za něco a teprve naposled vedení války proti nevěřícím.

Islámská teologie rozlišuje džihád velký (džihád akbar) a džihád malý (džihád asghar). V prvním případě se jedná o duchovní boj, v druhém případě je zdůrazňován spíše tělesný ráz boje a v tomto směru můžeme hovořit o svaté válce.

Základní povinností správného muslima je odevzdat se do vůle Boží, modlit se, chvalořečit a postit se ve stanovených časech, dávat almužnu potřebným, vykonat alespoň jednou za život pouť ke Ka'be, konat dobro v souladu s islámským etickým kodexem a potírat zlo v sobě samém i to, které přichází z venku.

Džihád ovšem představuje také aktivní šíření islámu a je-li to nutné, i za použití síly. Džihád v nejširším věroučném smyslu je vlastně pro islámský životní způsob, pro příkladné chování, ztělesněné osobním příkladem proroka Mohameda. Zahrnuje v sobě nejen válku či boj se zbraní v ruce za územní expanzi islámu, zcela rovnocenně je v základních textech pojat i jako cesta vedoucí ke spáse a očištění duše.

Rozlišujeme v podstatě čtyři úrovně džihádu aplikované v praktickém životě. Džihád srdcem je založen na systematickém prohlubování osobní zbožnosti, na přemáhání hříchu a pokušení, kterému jsou muslimové neustále vystavováni. Pro džihád jazykem je zase typická misijní činnost a poukazování na páchané křivdy a nepravosti. Obecně záslužná činnost charitativního typu je vedena ve jménu džihádu rukou.²¹ Nejznámějším typem džihádu je pravděpodobně džihád vedený mečem. Ten zahrnuje především prosazování islámu nejrůznějšími podobami násilí. Může se jednat o represe proti bezvěrcům na území islámu, vedení války za šíření víry, boj proti strůjčům rozkladu zevnitř nebo obranu vůči vnějšímu nepříteli.

²¹ MENDEL, M. *Džihád*. Brno: Atlantis, 1997, s. 26. ISBN 80-7108-151-5.

3 Možné paralely extremistických skupin neislámské orientace

3.1 Irsko – vývoj a cíle IRA

IRA je hnutím s paramilitantním zaměřením. Jeho programovou orientací je osvobození Severního Irska od britské okupace, odštěpení se od Velké Británie a sjednocení jižního Irska s Irskou republikou. IRA je tradičně spojována s politickou stranou Sinn Fein. V roce 2005 přislíbila IRA zřít se veškerého násilí při dosahování svých cílů a problémy řešit na demokratické a politické úrovni.

První zmínky o existenci této strany jsou z roku 1916, kdy dochází k vyhlášení Irské republiky. Následující dva roky vede IRA válku s britskými okupanty. Krátce poté dochází k rozdělení Irska. IRA se rozdělila na dva proudy. Levý proud, který se chtěl ubírat antikapitalistickým směrem, a na tradiční neboli militantní proud, který byl chápán jako apolitický. Levicové frakci se v průběhu třicátých let povedlo dosáhnout částečných úspěchů v otázce znesvářených katolíků a protestantů v Severním Irsku.

Během II. světové války vykazovala organizace tendence ke spolupráci s nacistickým režimem, aby škodila Britům. V důsledku toho byli mnozí její příslušníci vězněni. Mezi lety 1947 až 1967 ustupuje celé hnutí do pozadí. V průběhu osmdesátých let se mění vedení IRA. Organizace se snaží dosáhnout svých cílů prostřednictvím hladovek. Zbraně a finanční prostředky jsou dodávány z USA, hlavně organizací známou pod názvem Severoirská pomoc. Pomoci se jí dostává též ze strany OOP. Vojáci²² jsou cvičeni a zásobováni zbraněmi z Libye. IRA je činná také v legálních oblastech jako stavebnictví a gastronomie.

3.2 Baskická otázka – ETA

Název ETA znamená v překladu Baskicko a Svoboda. Tato strana byla založena v roce 1895 a její činnost je zaměřena na odloučení a sebeurčení španělských autonomních oblastí Baskicka a Navarrska.

²² Irish Republican Army. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].
Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Irish_Republican_Army>.

Evropskou unií je vedena jako teroristická strana. Po rozpoutání španělské občanské války, ze které vyšel jako vítěz generál Franco, byla strana nucena stáhnout se na dlouhá desetiletí do ilegality. Po ideologické stránce má organizace nacionálně-revoluční, popř. marxistické směřování. Od roku 1975 se strana začala těšit oblibě především díky svým aktivitám směřujícím proti režimu. Podílela na atentátech a výhrůžkách proti socialistickým a konzervativním politikům. V březnu 2006 oznámila ETA dlouho očekávané příměří a ochotu řešit problémy u jednacího stolu.

4 Typičtí zástupci islámského terorismu

Terorismus jako pojem, nejznámější teroristické útoky a atentáty

Pojem terorismus je svým obsahem totožný s výrazem politické násilí. Vyjadřuje strategicky vedený útok, který je ve vztahu k časovému určení, ke způsobu a místu provedení, veden v nekonvenčním duchu. Sami teroristé většinou odmítají sami sebe za teroristy označovat a ve většině případů používají označení bližší jejich ideologickému nebo etnickému úsilí.

Rozlišujeme tedy nejrozličnější separatisty, bojovníky za svobodu, revolucionáře, rebely, partyzány a jim podobné. Při páchání skutků teroristické povahy většinou rozlišujeme několik základních skutečností. V první řadě je evidentní, že terorismus²³ předpokládá použití násilí. Dále skupiny s extremistickým zaměřením musí mít vyhlédnutý vlastní cíl svého útoku. Důležitým prvkem je také účel provedení útoku. Při vyšetřování se také většinou zkoumá, zda jsou extremistické aktivity prováděny jednotlivci nebo celými skupinami či sítěmi.

Existují různá zdůvodnění příčin vzniku terorismu. Ze sociologického hlediska je například na tuto problematiku nahlíženo z úhlu pohledu sociální pozice, kterou daný jednatel zastává v určité společnosti. Může zde existovat neřešený konflikt s vládnoucí třídou či vrstvou. Po ideologické stránce se může jednat o prosazování odlišných politických přesvědčení. Jedním ze sociologických faktorů, který napomáhá vzniku terorismu, je bída. I když nelze říci, že většina teroristů pochází z chudých poměrů, nelze tento faktor opomenout.

²³ Terrorism. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].
Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Terrorism>>.

Nespokojenost se stávajícím stavem společnosti také přispívá k eskalaci násilí a vyjádření osobního nesouhlasu nestandardní formou protestu. Vlastní společnost může být také příčinou odklonu od obecně přijatelné normy. Politická situace v mnohých státech, která si žádá změnu, přivádí také mnohé lidi na cestu zločinu. Někteří sociologové zastávají názor, že teroristé a atentátníci byli v mládí svými rodiči zanedbáváni a to se podepsalo na jejich budoucím vývoji.

Z psychologického hlediska rozlišujeme nejrůznější typy pachatelů a pohnutek, které je k danému jednání vedou. Mnozí z nich jsou osamocení jedinci s omezeným okruhem přátel, pocházející z málo podnětného sociálního prostředí. Podnětem ke vstupu do teroristické skupiny může být například stres, krize v životě, náboženská konverze. U určitých typů jedinců s neonacistickou orientací se z medicínského hlediska dá předpokládat určitá míra autismu, která se projevuje nedostatkem empatie a schopnosti vcítit se do druhých.

K nejznámějším teroristickým útokům, ke kterým v poslední době došlo, se řadí: mnichovský masakr izraelských sportovců v roce 1972, zničení letadla Pan Am nad Lockerbie z roku 1988, útok na USS Cole v roce 2000, útoky v Bali v roce 2002 a pochopitelně sebevražedné útoky z 11. září 2001 proti USA.

4.1 Radikální formace islamismu²⁴ – Muslimské bratrstvo

Organizace byla založena v roce 1928 učitelem z Egypta Hasanem al- Banna. Jedná se o nejstarší islamistické a fundamentalistické hnutí sunnitského islámu. Jeho doktrína hlásá důsledné respektování boží jednosti a nedělitelnost náboženství a politiky. Islámský stát a teokracie je cílem bratrstva, které této perspektivě položilo nejen ideové základy, ale navíc dalo dalším radikálům příklad tím, že si vybuodovalo vlastní ekonomickou základnu, obchodní síť a bankovní služby umožňující shromažďovat finanční prostředky jak na šíření svého vlivu, tak na organizování „svaté války“. Odnože bratrstva se nacházejí v Sýrii, Jordánsku a také v Evropě.

²⁴ MÜLLER.Z. *Svaté války a civilizační tolerance*. Praha: Academia, 2005. s 49-51. ISBN 80-200-1355-5.

4.2 Islámská fronta spásy

Na africké půdě dochází v Alžírsku v roce 1989 k vytvoření islamistického hnutí politického zaměření. Za cíl si toto uskupení klade ustavení islámského státu. Ve volbách v roce 1990 zvítězilo. V roce 1992 byl vyhlášen výjimečný stav a v Alžírsku došlo k přerušení demokratického procesu. Islamistům bylo zabráněno dostat se k moci. Hnutí přechází do ilegality a utváří se jeho ozbrojené křídlo – Islámská armáda spásy. Vedení této organizace bylo vystaveno represím a dlouhodobě vězněno.

4.3 Islámská ozbrojená skupina

Byla ilegálně založena v roce 1992 na alžírské půdě. Jejím cílem je svržení stávajícího režimu a zřízení islámského státu. Skupina se zaměřuje zprvu na vraždění domácí nábožensky vlašné inteligence a pak představitelů státní moci a cizinců. Přičítají se jí atentáty prováděné ve Francii v polovině devadesátých let.

4.4 Gamá'at islámíja

Tato egyptská islamistická skupina byla vytvořena v roce 1976 v prostředí káhirské univerzity. Zpočátku využívala toho, že islamistické názory byly za prezidenta Sadata tolerovány jako protiváha k násirovskému a marxizujícímu levičáctví. Po atentátu na prezidenta Anwara Sadata v roce 1981 byla zakázána, přešla však do ilegality a uchýlila se k terorismu. Klade si za cíl nastolit islámskou teokracii. Má na svědomí teroristické akce proti představitelům státu, odpůrcům islámského radikalismu a cizím turistům. Podílela se také na prvním atentátu proti newyorskému Světovému obchodnímu centru v roce 1993. Po 11. září 2001 lze pozorovat snahy převést islamismus do národní podoby a na půdu výlučně politického boje.

4.5 Hnutí Hamás, jeho program a cíle

Toto hnutí je z pohledu Evropské unie a Spojených států amerických považováno za teroristické. V roce 1987 se Hamás ustanovil jako militantní odnož²⁵ palestinského Muslimského bratrstva. Jeho hlavním cílem je zničení Izraele. Z tohoto důvodu uplatňuje

²⁵ Hamas. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Hamas>>.

násilí proti izraelským civilistům a částečně také proti vojákům. Odmítá jakékoli řešení rozdělení Palestiny na dva státy stejně jako sekulární palestinský stát. Hlavní snahou je zřízení islámské demokracie v dřívější mandátní oblasti Palestiny mezi Středozemním mořem a Jordánskem.

V současné době bylo hnutí úspěšné na politickém poli, neboť ve volbách 25.1.2006 dosáhlo absolutní většiny v palestinské vládě. Velké popularitě se těší v pásmu Gazy a na západním břehu Jordánu. Jeho obliba pramení na jedné straně z ozbrojeného boje a na straně druhé z dobročinných akcí ve prospěch palestinského obyvatelstva. Proti izraelským civilistům používá Hamás sebevražedné atentáty jako prostředek vedení války.

Mírové iniciativy považuje Hamás za nesmyslné a za pouhé „plýtvání časem“. Svými postoji je Hamás radikálnější než sekulární Organizace pro osvobození Palestiny, která v roce 1988 uznala suverenitu Izraele. Vůdci Hamásu popírají holocaust. Někteří z nich tvrdí, že k němu nikdy nedošlo a že za ním stojí a financují jej nacističtí sionisté.

Označení Hamás se poprvé objevilo v letáku, který obviňoval izraelské tajné služby z podryvání morálky palestinské mládeže a verbování kolaborantů. K prvotnímu použití násilí začalo docházet současně s první intifádou. Jedním z čelních představitelů byl Ahmad Yasin²⁶, který patřil ke spoluzakladatelům a duchovním vůdcům. Byl zabit při raketovém útoku izraelským letectvem. Během posledních let dochází k mnohočetným sebevražedným útokům na veřejná prostranství, restaurace, garáže, ubytovací kapacity a nákupní centra. Cíli těchto útoků je z velké části civilní obyvatelstvo.

Hamás přikazuje zahalování žen v muslimských zemích a podporuje výstavbu mešit. Finančně se podílí na rozvoji sociální sítě, zdravotnictví a školství v Gaze. Poněvadž se zaměřuje především na chudší vrstvy palestinského obyvatelstva, má jeho silnou podporu. Z těchto sociálních vrstev dochází také k výběru tzv. „mučedníků“, kteří provádějí sebevražedné atentáty. Noví členové se rekrutují zejména z řad věřících v mešitách a na univerzitách.

²⁶ MENDEL. M. *Náboženství v boji o Palestinu*. Brno: Atlantis, 2000, s. 175-180. ISBN 80-71-08-189-2.

4.6 Taliban

Toto hnutí vykazuje silné znaky ryzího islámsko-sunnistského fundamentalismu a je ovlivněno radikálně-ortodoxním islámem a paštunským nacionalismem. Jeho vůdci a členové byli vyškoleni v Pákistánu.

Taliban se řadí k sunnistské právní škole Abú Hanífa. Vůči šiitům zaujímají stoupenci Talibanu negativní postoje. Politicky a vojensky došlo ke zformování Talibanu v roce 1993. Vznikl jako reakce na potyčky mudžahedínů po skončení sovětské okupace Afghánistánu.

Od roku 1997 se Talibanu²⁷ podařilo dostat pod svou kontrolu tři čtvrtiny rozlohy Afghánistánu. Ovládané území postupně rozšiřoval až do roku 2001. Pouze severní oblasti se nedostaly pod jeho nadvládu. Taliban je podezříván z poskytování azylu teroristům.

Po útocích na Spojené státy americké v roce 2001 došlo k invazi amerických jednotek do Afghánistánu. Ty zajaly několik stovek podezřelých, které internovaly na americké vojenské základně Guantánámo.

V současné době Taliban opět výrazně upevňuje svoji pozici. Denně dochází z jeho strany k novým útokům. Ve snaze po prosazení vlastního politického programu používá nekompromisní výklad islámského práva šaria. Zakazuje například používání fotoaparátů, návštěvy kin, sledování televizních programů, používání videorekordérů. Není povolen internet jako prostředek moderní komunikace. Ženy musí mít zahaleno celé tělo. Zákazy a omezení prosazuje Taliban ve všech oblastech života obyvatelstva. Afghánistán je zemí, kde za vlády Talibanu dochází k uplatňování velmi přísných trestů. Kritice jsou podrobovány zejména amputace částí těla, veřejné popravy (např. kamenování), bičování a věznění.

4.7 Hnutí Al Fatah, cíle a cesty k jejich dosažení

Jedná se o politické uskupení²⁸ na palestinských autonomních oblastech, které usiluje o zničení Izraele a zřízení palestinského státu. K dosažení svých cílů používá také

²⁷ Taliban. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Taliban>>.

²⁸ Al-Fatah. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].

Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Al-Fatah>>.

teroristické prostředky. Je nejsilnější frakcí uvnitř Organizace pro osvobození Palestiny. Na politickém spektru zaujímá pozici občansko-konzervativní strany.

Původně bylo zřízeno jako gerilová organizace Jásirem Arafatem v Kuvajtu. Po ideologické stránce se považovalo za nezávislé. V průběhu sedmdesátých let začalo podnikat bombové atentáty a klást léčky. Izraelská vláda reagovala na tyto aktivity tím, že likvidovala domy příslušníků Fatahu a vykazovala její přívržence.

V roce 1969, poté, co se z Fatahu stala nejsilnější frakce OOP, se stal jejím předsedou Jásir Arafat. Nejvyšším cílem Fatahu je kompletní osvobození Palestiny a zničení ekonomické, politické, vojenské a kulturní existence sionismu. V Palestině a Libanonu zůstávají činné nejrůznější skupiny Fatahu jako např.: Brigády mučedníků Al-Axa nebo milice Fatah-Tanzim. Brigády mučedníků Al-Axa jsou ozbrojeným křídlem Fatahu. Byly založeny po intifádě a spáchaly četné sebevražedné atentáty proti izraelským civilistům. K jejich obětem patří mimo jiné také údajní palestínští kolaboranti. Jsou organizováni do buněk.

4.8 Hisballah

Představuje šiítskou proiránskou²⁹ stranu v Libanonu. Bojuje proti Izraeli, který jej v minulosti okupoval. K jejímu vzniku došlo v roce 1982 po izraelském vpádu do jižního Libanonu. Člení se na „politickou a vojenskou“ odnož. Stažení Izraele z Libanonu si Hisbaláh přičítá jako svůj hlavní úspěch. Podporuje nemocnice, školy a sirotčince. Financování se realizuje jednak prostřednictvím dárců, dále k němu dochází z Íránu. Hisbaláh provozuje vlastní televizní stanici. Organizace se dovolává učení Ayatolláha Chomejního a programově je antisionistická. Má velké početní zastoupení zejména na jihu a severovýchodě Libanonu a také v jižním Bejrútu.

V současné době je jejím vůdcem Sayid Hassan Nasrallah. Hisballah je jedinou organizací svého druhu, která disponuje těžkými konvenčními zbraněmi dodávanými z Íránu. Své teroristické aktivity provádí zejména za použití výbušných zařízení nastražených v automobilech. Kromě toho organizuje únosy izraelských vojáků, bere rukojmí. Hisballah podporuje šiity v Libanonu. Má silnou ideologickou a náboženskou vazbu na Írán.

29 Hisbollah. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08]. Dostupné na WWW: <<http://en.wikipedia.org/wiki/Hisbollah>>.

4.9 Al – Káida

Je sítí islámských teroristických organizací, které se přičítají útoky v Keni, Tanzanii, Egyptě a Spojených státech amerických. Nemá žádnou pevně stanovenou strukturu a nepotřebuje hierarchické uspořádání. Samozvaným světovým vůdcem a idolem této skupiny je i nadále nejhledanější terorista světa Usama bin Ladin.

Al- Káida³⁰ má legální i nelegální zdroje příjmů. V prvním případě se jedná zejména o sponzorské dary, legální obchody a v neposlední řadě i značný majetek multimilionáře Usáma bin Ladina. Nelegální přísun peněz pochází z obchodu s drogami, zbraněmi a z provozování jiných kriminálních aktivit. Značné finanční zdroje pocházejí z Pákistánu. Odhaduje se, že v současné době disponuje skupina zhruba 5 miliardami amerických dolarů. Z tohoto důvodu se Spojené státy americké snaží peníze uložené na kontech, o nichž se předpokládá, že slouží k financování terorismu, zmrazovat. Al- Káida se ustanovila v roce 1988. V této době se Usáma bin Ladin nacházel v Afghánistánu, kde bojoval na straně USA a afghánských vojsk proti sovětským okupačním jednotkám. Od začátku se organizaci dostávalo značné podpory ze strany pákistánské tajné služby.

Hlavním cílem je svržení vlád všech zemí a nastolení autentického islámského pořádku. Dále zničení státu Izrael a vyvíjení teroristických aktivit vůči USA a v širší perspektivě i vůči demokratickým západním společnostem. Al- Káida usiluje též o znovuoobnovení kalifátu a opětovné sjednocení všech muslimů pod jediného muslimského vládce.

5 Dohody o mírovém uspořádání

5.1 Mírové smlouvy

Jednou z prvních úspěšných snah k normalizaci situace na Blízkém východě byly smlouvy z Camp Davidu.³¹ Byly ratifikovány egyptským prezidentem Anwarem Sadatem a izraelským předsedou vlády Menachemem Beginem v roce 1978. Jednalo se o první úspěšnou mírovou smlouvu mezi arabským a izraelským státem. Izrael souhlasil se stažením svých ozbrojených

30 Al-Qaida. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].

Dostupné na WWW:<<http://en.wikipedia.org/wiki/Al-Qaida>>.

31 Camp David Accords (1978). *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].

Dostupné na WWW:<[http://en.wikipedia.org/wiki/Camp_David_Accords_\(1978\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Camp_David_Accords_(1978))>.

sil ze Sinajského poloostrova, který anektoval v roce 1973 při jomkipurské válce. Toto území bylo navráceno Egyptu výměnou za normalizaci diplomatických vztahů a záruku volného přístupu k Suezskému kanálu. Tyto dohody se staly základním stavebním kamenem pro uzavírání dalších mírových dohod.

Madridská konference v roce 1991 byla reakcí na válku v Perském zálivu. Byl jí zahájen mírový proces, kterého se zúčastnily Izrael a arabské státy včetně Sýrie, Libanonu, Jordánska a Palestiny. Izraelsko-jordánská jednání vyústila v mírovou smlouvu podepsanou v roce 1994. Izraelsko-syrská jednání takto úspěšná nebyla.

Dohody z Osla³² v roce 1993 byly podepsány za OOP Mahmúdem Abbásem a Šimonem Perézem za stát Izrael. Jednání byl přítomen také americký prezident Bill Clinton, izraelský předseda vlády Jitzak Rabin a předseda OOP Jásir Arafat. Tyto dohody byly vyvrcholením série dohod, které započaly madridskou konferencí. Dohody vyzývaly ke stažení izraelských sil z pásma Gazy a západního břehu Jordánu a potvrzení práva Palestinců na sebeurčení.

Dohoda mezi Izraelem a Jordánskem z roku 1994 normalizovala vztahy mezi těmito státy v oblasti územního uspořádání. Jordánsko se tak stalo po Egyptu druhou zemí, která zharmonizovala své vztahy s Izraelem. Dohody se týkaly např. rozdělení vody z řeky Jordánu, dále se zaobíraly situací palestinských uprchlíků a stanovení nových hranic. Jordánsko oficiálně uznalo existenci Izraele.

V roce 2000 se konala další mírová konference v Camp Davidu, která měla navázat na úspěch dohod z roku 1978 a 1979. Zúčastnili se jí: prezident Bill Clinton, izraelský předseda vlády Ehud Barak a palestinský vůdce Jásir Arafat. Jednání skončilo naprostým fiaskem a od této doby se také datuje druhá palestinská intifáda. V současné době dochází i nadále k nejrůznějším teroristickým činům ze strany arabských extremistů a situace na Blízkém východě zůstává neklidná

32 Oslo Accords. *Wikipedia* [online], [cit. 2006 – 05-08].
Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Oslo_Accords>.

Závěr

Z odborných publikací a elektronických zdrojů, které jsem před zpracováním bakalářské práce prostudoval, vyplývá, že existuje mnoho důvodů, proč jsou teroristické činy páčány a také mnoho cest, jak projevy terorismu zmírnit, či odstranit.

Nejefektivnějším způsobem boje proti terorismu je prevence, která spočívá v zamezování přístupu teroristů k finančním a jiným ekonomickým zdrojům. Arabský a muslimský svět se nachází, díky vysoké nezaměstnanosti a velkému podílu populace v předproduktivním věku, v ekonomické krizi. Chudoba je živnou půdou terorismu.

Ekonomika islámu je slučitelná s tržní ekonomikou. Je nutné muslimskou obec integrovat do systému světového trhu a zlepšit tak životní úroveň jejích členů. Nabízet jim příležitosti ekonomického rozvoje, probouzet v nich naději na lepší budoucnost a odvracet je od terorismu a islámského extremismu. Tímto by došlo ke snížení počtu lidí, kteří sympatizují s terorismem a extremismem proto, že nemají jinou možnost si zabezpečit alespoň základní životní úroveň.

Dalším důvodem páčání teroristických činů je nechuť islámských teroristů přijmou zásady demokracie. Tento postoj pramení z pocitu poraněné důstojnosti muslimů, kteří nedokázali ochránit svoji tradiční společnost, ani si úspěšně osvojit techniky a hodnoty západu. Terorismus obhajují také stoupenci islámu, kteří mívají vzdělání ze západních univerzit. Jejich nenávisť k vyspělé západní civilizaci je však natolik velká, že vede k zaslepenosti v jednání, vysoké míře náboženského fanatismu, který se však rozchází s idejemi hlásanými islámským náboženstvím.

Vzhledem k tomu, že existuje velké množství islámských teroristických skupin, vyznavači islámu se svým pojetím chápání náboženských tradic a způsobu boje proti nepříteli značně odlišují, bude i v budoucnu velmi obtížné ukončit násilné akce a přimět znesvářené strany k mírovému řešení dlouhodobých náboženských a civilizačních sporů.

Má-li tažení proti terorismu splnit deklarovaný cíl a přinést potřebné bezpečí, je nezbytné provést hlubší analýzu stavu světa a příčin stále se opakujícího násilí. V případě, že se podaří odstranit radikální protizápadní ideologie v islámských zemích, bude možno získat důvěru příslušníků společností a kultur, jejichž jménem teroristé vystupují. Tím by se vytvořily podmínky k tomu, aby islámské státy otevřeně označily terorismus za zločin pošlapávající islám.

Seznam použité literatury

- 1) GILBERT, M. *Izrael - Dějiny*. Praha : BB art, 2002. ISBN 80-7257-740-9
- 2) GOMBÁR, E. *Dramatický půlměsíc*. Praha : Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0370-5
- 3) INTROVIGNE, M. *Hamás-islámský terorismus ve Svaté zemi*. Praha : Vyšehrad, 2003.
ISBN 80-7021-659-X
- 4) KROPÁČEK, L. *Islámský fundamentalismus*. Praha : Vyšehrad, 1996.
ISBN 80-7031-168-7
- 5) MENDEL, M. *Džihád*. Brno : Atlantis, 1997. ISBN 80-7108-151-5
- 6) MENDEL, M. *Náboženství v boji o Palestinu*. Brno : Atlantis, 2000
- 7) MÜLLER, Z. *Svaté války a civilizační tolerance*. Praha : Academia, 2005.
SBN 80-200-1355-5

Elektronické zdroje

- 1) Encyklopedie Wikipedia [online], dostupné na WWW: < <http://en.wikipedia.org/wiki/>>.

Summary

Key words: extremism, djihad, nationalism, terrorism, Koran, sunna....

In my bachelor work I am trying to present various islamic movements in todays perspective. The fact that we almost daily witness diverse atrocities in many cases caused by muslim extremist was an important reason for choosing this topic. Of course, it is not simple and by no means possible, to give full account of all the existing parties trying to achieve their aims by terrorist activities. This rather short work should comprise, in my oppinion, only the most relevant movements which are active at present in the field of extremism and terrorism.

Because it is quite impossible to understand what is going on in the area without knowing backround information I am adding some basic facts of the states that are either involved in committing acts of terror or suffer from the consequences. I do not intend to give a detailed description of each particular state but at least briefly stress important points, dates or events that might have contributed to creation of these parties. Besides, I also point out at some other movements that are not necessary of muslim origin or do not follow similar political programms, but from a certain point of view can be seen as well terror oriented or sponsored by muslim world.

Terror activities of muslim extremist movements are no longer executed within some limited area but have become serious problem worldwide. World is getting more and more global and these groups of course follow suit. For this particular reason my work also contains rather distant areas where extremism is as well present and grows in size.

By mentioning war conflicts that have taken place within last 60 years in Israel I demonstrate numerous aspects that might have led to formation of these movements.

My work is presented as a conglomerate of both matter of fact information and my own personal ideas. In regard to up to date situation in Spain, namely ETA and Ireland, IRA, I am willing to express my private oppinion as to which turn my events take in the nearest future in arabic states and Israel.

In order to demonstrate how is terrorism presented I enlist the most severe attacks over last few decades. Efforts that have been made sofar to stop bloodshed and peace settlements concerning both parties form particular part of the entire text.

It is necessary to have at least minimum knowledge of christian, jewish and muslim history and teachings in terms of being able to understand the entire problemacy.

Literature I have chosen is mainly Czech with the possible exception of electronic documents taken from wikipedia encyclopedia.

Intercultural understanding is at present a very often discussed theme. Dialogue of cultures is inevitable, should we be willing to maintain peace. Peaceful solution of problems is the only way how to prevent our society from global extinction. Bearing in mind this simple fact can help us a great deal with interpersonal approach. Similarities and diversities that are to be seen between West and the muslimic part of the world should unite us and not to take us apart.

I hope I managed at least to a certain degree to introduce some new concept and present clearly my point of view in this matter at the same time.

Shrnutí

Klíčová slova: extremismus, džihád, terorismus, Korán, sunna.....

Ve své bakalářské práci jsem si vytyčil za cíl popsat nejrůznější islamistická hnutí ze současné perspektivy. Skutečnost, že jsme téměř denně svědky nejrůznějších násilností páchaných v mnohých případech muslimskými extremisty, byla důležitým faktorem při výběru mého tématu. Pochopitelně není jednoduché a v žádném případě možné uvést vyčerpávající výčet existujících hnutí, která se snaží dosáhnout svých cílů za pomoci teroristických aktivit. Tato rozsahově poměrně krátká práce se pokouší zmapovat pouze ta nejdůležitější, která jsou v současnosti v této oblasti činná.

Poněvadž je zcela nemožné pochopit co se děje v těchto oblastech bez předchozí znalosti základních informací, předkládám nejdůležitější údaje o státech, které se buď přímo podílejí na teroristických aktivitách nebo které jsou postiženy jejich následky. Není mým cílem podat vyčerpávající obraz jednotlivých států, ale snažím se pouze zdůraznit hlavní momenty, data nebo události, které mohly přispět k formování těchto skupin. Kromě toho uvádím také jiná hnutí, která nejsou založena na muslimském základu a nesledují podobné politické programy. V určitém slova smyslu ale současně vykazují teroristickou orientaci či jsou sponzorována z muslimského prostředí.

Teroristické aktivity muslimských hnutí již nejsou prováděny na určitém omezeném prostoru, ale stávají se celosvětovým problémem. Svět se neustále více globalizuje a tyto skupiny pochopitelně drží krok s vývojem. Z tohoto důvodu obsahuje moje práce také poměrně vzdálené oblasti, kde terorismus bují a nabývá větších rozměrů.

Válečné konflikty, které se udály v Izraeli během posledních šedesáti let a které má práce také popisuje, mohou vysvětlit skutečnosti vedoucí k formování těchto hnutí.

Vzhledem k současné situaci ve Španělsku a Irsku vyjadřuji své osobní mínění na to, jakým směrem se mohou ubírat události v arabských státech a Izraeli.

Předkládám stručný přehled nejznámějších a nejbrutálnějších útoků za posledních pár desetiletí. Současně uvádím také nejznámější mírové smlouvy a mírové snahy obou zneprátelených stran.

Pro pochopení celé problematiky je zapotřebí mít přinejmenším základní znalost křesťanského, židovského a muslimského učení.

Pro zpracování své práce jsem používal převážně české publikace. Ze zahraničních zdrojů jsem využil informace z elektronického zdroje z anglické a německé verze encyklopedie Wikipedia.

Mezikulturní porozumění je v současnosti hojně diskutované téma. Dialog kultur je nevyhnutelný, pokud chceme zachovat mír. Mírové řešení problémů je jedinou možností, jak ochránit společnost před globální zkázou. Budeme-li mít tuto skutečnost na mysli, pomůže nám to značnou měrou v přístupu k odlišným kulturám. Podobnosti a rozdíly mezi Západem a muslimskými částmi země by nás měly spojovat a ne rozdělovat.

Pokud se mi podařilo vhodným způsobem předložit informace a souvislosti k tématu mé bakalářské práce, včetně mých osobních názorů, byl její cíl splněn.